Stadskerk Nijmegen (OCP), 28 september 2025, 2e zondag van de herfst;
voorganger: Jan van Hooydonk, lekendominicaan

[Eerste lezing: Amos 6, 1-10] (NBV21)
1 Wee jullie, zorgelozen op de Sion, argelozen op de berg van Samaria, leiders van dit
uitverkoren volk, tot wie de Israëlieten zich wenden! 2 Trek naar Kalne en bekijk het goed; ga
van daar naar het grote Hamat en reis dan door naar Gat, waar de Filistijnen wonen – zijn
jullie sterker dan die koninkrijken of is hun gebied juist groter dan dat van jullie? 3 Wee jullie
die denken dat de onheilsdag nog ver is en die zelf de heerschappij van het geweld dichterbij
brengen. 4 Jullie liggen maar op je ivoren bedden, hangen op je divans, eten lammeren uit
de kudde en kalveren uit de stal. 5 Luidkeels zingen jullie bij de harp, en jullie denken te
spelen als David zelf. 6 Uit grote schalen drinken jullie wijn, en met de beste olie wrijven
jullie je in, maar dat Jozefs volk ten onder gaat, dat deert jullie niet. 7 Daarom gaan jullie nu
als eersten in ballingschap; het gefeest en geluier is voorbij. 8 Dit zweert God, de HEER, bij
zichzelf – zo spreekt de HEER, de God van de hemelse machten: Ik verafschuw de trots van
Jakobs volk, Ik haat zijn burchten. Daarom zal Ik Samaria en al zijn inwoners aan de vijand
uitleveren, 9 en als er in een huis nog tien mensen overblijven, zullen zij sterven. 10 Als
iemand dan het lichaam van een bloedverwant uit dat huis wegdraagt om het te
verbranden, zal hij vragen aan degene die nog binnen is: ‘Is daar bij jou nog iemand over?’
‘Nee,’ zal deze dan zeggen, ‘maar wees toch stil, en noem de naam van de HEER niet!’

[Epistel: 1 Timoteüs 6, 10-19] (NBV21)
10 Want de wortel van alle kwaad is geldzucht. Door zich daaraan over te geven zijn
sommigen van het geloof afgedwaald en hebben ze zichzelf veel leed berokkend. 11 Maar jij,
een dienaar van God, moet je hier verre van houden. Streef naar rechtvaardigheid,
vroomheid, geloof, liefde, volharding en zachtmoedigheid. 12 Strijd de goede strijd van het
geloof, win het eeuwige leven waartoe je geroepen bent en waarvan je in aanwezigheid van
velen zo’n krachtig getuigenis hebt afgelegd. 13 Ten overstaan van God, die alles in leven
houdt, en Christus Jezus, die voor Pontius Pilatus een krachtig getuigenis heeft afgelegd,
draag ik je op 14 je taak vlekkeloos en onberispelijk uit te voeren, totdat onze Heer Jezus
Christus verschijnt 15 op de dag die is vastgesteld door de gelukzalige en enige heerser, de
hoogste Heer en koning. 16 Hij alleen is onsterfelijk en Hij woont in een ontoegankelijk licht;
geen mens heeft Hem ooit gezien of kan Hem zien. Aan Hem zij de eer en de eeuwige kracht.
Amen. 17 Draag de rijken van deze wereld op niet hoogmoedig te zijn en hun hoop niet in
zoiets onzekers als rijkdom te stellen, maar op God, die ons rijkelijk van alles voorziet om
ervan te genieten. 18 En draag hun op om goed te doen, rijk te zijn aan goede daden,
vrijgevig, en bereid om te delen. 19 Zo leggen ze een stevig fundament voor de toekomst, en
winnen ze het ware leven.

[Evangelie: Lukas 16, 19-31] (NBV21)
19 Er was eens een rijke man die gewoon was zich te kleden in purperen gewaden en fijn linnen en die dagelijks uitbundig feestvierde. 20 Een bedelaar die Lazarus heette, lag voor de poort van zijn huis, overdekt met zweren. 21 Hij hoopte zijn maag te vullen met wat er overschoot van de tafel van de rijke man; maar er kwamen alleen honden aanlopen, die zijn zweren likten. 22 Op zekere dag stierf de bedelaar, en hij werd door de engelen weggedragen om aan Abrahams hart te rusten. Ook de rijke stierf en werd begraven. 23 Toen hij in het dodenrijk, waar hij hevig gekweld werd, zijn ogen opsloeg, zag hij in de verte Abraham met Lazarus aan zijn zijde. 24 Hij riep: “Vader Abraham, heb medelijden met mij en stuur Lazarus naar me toe. Laat hem het topje van zijn vinger in water dopen om mijn tong te verkoelen, want ik lijd pijn in deze vlammen.” 25 Maar Abraham zei: “Kind, bedenk wel dat jij je deel van het goede al tijdens je leven hebt ontvangen, terwijl Lazarus niets dan ongeluk heeft gekend; nu vindt hij hier troost, maar lijd jij pijn. 26 Bovendien ligt er een wijde kloof tussen ons en jullie, zodat wie van hier naar jullie wil gaan dat niet kan, en ook niemand van jullie naar ons kan oversteken.” 27 Toen zei de rijke man: “Dan smeek ik u, vader, dat u hem naar het huis van mijn vader stuurt, 28 want ik heb nog vijf broers. Hij kan hen dan waarschuwen, zodat ze niet net als ik in dit oord van martelingen terechtkomen.” 29 Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de Profeten: laten ze naar hen luisteren!” 30 De rijke man zei: “Nee, vader Abraham, maar als iemand van de doden naar hen toe komt, zullen ze tot inkeer komen.” 31 Maar Abraham zei: “Als ze niet naar Mozes en de Profeten luisteren, zullen ze zich ook niet laten overtuigen als er iemand uit de dood opstaat.”’

[overweging:]
Zusters en broeders,
Het ontroert me telkens weer wanneer ik het hoor, het gregoriaanse gezang dat vanouds klinkt op het einde van de uitvaartmis, tijdens het uitdragen van de dode: *In paradisum te deducant angeli*. Het gezang *In paradisum* stamt uit de klassieke rooms-katholieke liturgie, maar het is inmiddels ook opgenomen in het liedboek van de protestantse kerken. De Nederlandse vertaling van dit Latijnse gezang luidt: “Ten paradijze geleiden u de engelen, mogen de martelaren u bij uw aankomst begroeten en u leiden tot in de hemelse stad Jeruzalem. Moge het koor der engelen u ontvangen en moge u met Lazarus, de arme van weleer, voor altijd rusten in vrede.”
Lazarus, zusters en broeders: dat is dus de laatste naam die onze dode oren zullen horen. Lazarus: dat is ook de eerste naam die wij zullen horen wanneer we eenmaal het beloofde land van vrede zijn binnengegaan. ‘Lazarus, de arme van weleer’.

Lazarus: die naam hoorden wij ook in de gelijkenis uit het Evangelie van Lukas die hier zojuist klonk. Deze gelijkenis is de enige in het Nieuwe Testament waarin Jezus een mens bij name noemt: Lazarus. Die naam betekent in het Hebreeuws ‘Godhelpt’. Het gezang *In paradisum* verwijst naar deze arme.

De arme krijgt in de parabel van vandaag een naam, maar de rijke krijgt géén naam. Die naam kunnen we zelf wel verzinnen – namen voor hen te over, vul zelf maar in…

“De wortel van alle kwaad is geldzucht”, hoorden we de apostel Paulus verklaren in de tweede lezing van vandaag. In het evangelie van vandaag klinkt hetzelfde geluid. Jezus richt zich met de gelijkenis van de rijke en Lazarus tot de farizeeën. Enkele verzen eerder noemde de evangelist Lukas hen mensen “die op geld belust zijn”.

De arme ‘Godhelpt', de lieveling van God dus, ligt in het begin van de parabel op de drempel van de poort, maar de rijke zit veilig binnen en nodigt hem niet uit om zijn huis binnen te gaan. De rijke is gekleed in purper – hij loopt in koninklijke dracht; ‘Godhelpt’ daarentegen ligt er haveloos bij, zijn lichaam is overdekt met zweren. Honden likken zijn wonden. Honden zijn voor joden onreine dieren. De lieveling van God is daarmee zelf ook een ‘onreine’. Hij is een outcast die buiten de beschaafde samenleving en buiten de gevestigde religieuze orde valt.

De parabel vertelt ons niks nieuws: de armen kloppen nog altijd aan onze deur. Ik denk nu aan vluchtelingen die worden tegengehouden aan onze grenzen, aan asielzoekers die – vooral wanneer ze moslim zijn – onze ‘joods-christelijke samenleving’ heten te ontwrichten. Maar ook aan mensen dichterbij die wij aantreffen in onze straten en voor de ingang van de supermarkt: daklozen, bedelaars en verslaafden. Wat doe ik, wat doet u als zo iemand ons aanspreekt?

“Uit grote schalen drinken jullie wijn, en met de beste olie wrijven jullie je in, maar jullie lijden er niet onder dat Jozefs volk (daarmee is het volk Israël bedoeld) ten onder gaat”, zo fulmineerde de profeet Amos tegen de rijken van zijn tijd. Maar, zegt hij, de rijken hebben daarmee hun eigen vonnis getekend. Nu moeten ze de gevolgen van hun wangedrag onder ogen zien: “Daarom gaan jullie nu als eersten in ballingschap; het gefeest en geluier is voorbij.”
In het evangelie van vandaag houdt Jezus aan zijn tegenstanders – en trouwens ook aan zijn volgelingen! – hetzelfde voor: je gedrag blijft niet zonder gevolgen. Eenmaal dood zijn de rollen van Lazarus en de rijke dus helemaal omgekeerd. In het dodenrijk is voor de rijke het feest voorbij. Hij is daar aan kwellingen ten prooi, maar de arme wordt door engelen in de schoot van Abraham gedragen.
Maar, hoe arrogant kun je zijn… De rijke meent ook na zijn dood nog de lakens te kunnen uitdelen. Hij vraagt Abraham om Lazarus als loopjongen naar hem toe te sturen om hem verkoeling te brengen. Maar Abraham wijst het verzoek van de rijke af. Die heeft op aarde al een prachtig leven gehad, nu is het de beurt aan Lazarus.
De rijke heeft tijdens zijn leven afstand genomen van de arme ‘Godhelpt’. Het lot van de arme Lazarus liet hem volkomen onverschillig.
De kloof tussen de rijke en Lazarus is niet meer overbrugbaar, zo zegt de parabel. We

kunnen de keuze ten gunste van de armen uitstellen en uitstellen, maar eens zal het daarvoor te laat zijn. Dat is de harde maar realistische boodschap van deze parabel. Dat geldt voor ons persoonlijke leven, bijvoorbeeld wanneer we over een maand naar de stembus gaan. Dat geldt zeker ook voor de opstelling van een land als Nederland tegenover armere landen. Wijlen paus Franciscus die bij uitstek een voorvechter van de armen was, waarschuwde bij voortduring tegen wat hij noemde 'de globalisering van de onverschilligheid'.

De rijke uit de parabel kwam niet uit zijn bubbel. Zijn onverschilligheid heeft hem de das omgedaan. Eenmaal dood is het voor hemzelf helaas te laat, maar geldt dat ook voor zijn familie? "Alstublieft, vader Abraham", zo smeekt de rijke, "alstublieft, wilt u Lazarus naar mijn broers sturen om hen te waarschuwen voor het gruwelijke lot dat hen wacht?"
Maar dat zou de omgekeerde wereld zijn: de armen zouden de rijken moeten redden?? Geen sprake van, zegt Abraham. "Zij hebben Mozes en de Profeten, laten zij naar hen horen."
Het woord dat wij doorheen heel de Schrift, in zowel het Oude als het Nieuwe Testament, horen – dat God de armen, ja alle mensen in de marge, helpt en liefheeft – dat woord zou ook voor ons genoeg moeten zijn. Horen we dat woord werkelijk? En beantwoorden onze daden aan dit woord?

"Een arme, Godhelpt genaamd, lag op de drempel van de poort." De Talmoed, een oud joods geschrift, vertelt dat de Messias zich ophoudt voor de poorten van de stad Rome te midden van de melaatsen. Iemand vraagt dan: wanneer komt de Messias? Het antwoord op die vraag is een regel uit Psalm 95: 'Vandaag, als gij hoort naar zijn stem.' Vandaag, als wij horen naar de stem van de Messias, komt hij in ons midden. Vandaag als wij zijn wil doen, komt de Messias bij ons binnen. Vandaag, wanneer wij ons hart, ons huis, ons land, onze kerken en kathedralen openstellen voor wie buitengesloten waren, komt de Messias bij ons binnen.
Vandaag, zusters en broeders, komt de Messias bij ons binnen, wanneer wij horen naar de Schrift en vervolgens het Brood met elkaar breken en delen. Moge dit gebaar van breken en delen ons dan met Jezus verbinden en met allen wier naam luidt 'Godhelpt'. Moge dit gebaar ons zo ook met elkaar verbinden. Amen.

Jan van Hooydonk, janvanhooydonk2014@gmail.com